

i dajući mu one osobine koje se vjekovima cijene kod Albanaca (slobodoumlje, junaštvo, pravednost, borbenost). O tome kako je nastala pjesma **A bre Makedonče**, objašnjava Blaže Ristovski; o pjesmama koje »dragocjeno dopunjuju narodnu predaju o bosanskom ustanku pod Husein-kapetanom Gradaševićem« — Đenana Buturović; o srpskohrvatskoj narodnoj poeziji u mađarskim almanasima i časopisima u doba romantizma — Magdalena Vestelinović-Sulc, zaključivši da su mađarski almanasi, časopisi i dnevnik tokom cijelog 19. stoljeća »vršili plemenitu funkciju posrednika u upoznavanju života i kulturnih tekovina«, a time doprinosili i zbližavanju ovih dvaju naroda. Govoreći o temi **Starina Novak u srpskom i rumunjskom eposu** Kristea Sandu Timok, zaključuje da je rumunjska i srpska balada identična u pogledu težnji koje su pokazivali njeni junaci, ali da rumunjski narodni pjevač naginje više basni, fabuli i fantastici, da je više sanajalački raspoložen, da balade imaju nešto od dramatike rumunjskog naroda, dok je srpska balada realističnija, uglađenija, bliža namjeri i cilju itd. Miodrag Stojanović analizira jednu grčku pjesmu o Karađorđu, Milija Stanić daje portret Dide guslarke (Save Mikić), Dejan Bogdanović bavi se anegdotama i pričama koje su stvorene oko imena Nasradin-Hodže i smatra ih vrlo značajnim za komparativistička proučavanja na području usmenog pripovijedanja, posebno kao pogodan predmet za balkansku književnu suradnju, Jasmina Rančić upoznaje nas s rukopisnom zbirkom narodnih umotvorina **Ribanje na ostrvu Lopudu** Vida Vuletića-Vukasovića i Frana Ivanovića. O narodnim predanjima u vlatinačkom kraju piše Jovan F. Trifunovski, o svadbenom folkloru u Izmorniku Momčilo Zlatanović, dok Novak R. Miljanić razjašnjava neka pisma iz Vukove prepiske. Blaga Belčeva govori o izrekama i tradiciji narodnih pjesama; Mihailo Dimovski o narodnim pjesmama s promijenjenim metro-ritmičkim strukturama, Rajko Đurić o nazivima plemena Roma i romskim imenima, a Sonja Podvornik o daljem razvitku **Kosovke djevojke**. Opširnije o varijantnosti kao problemu teorije folkloru raspravlja Kiril V. Čistov, o guslaru Perunoviću i Nikoli Tesli piše Savo Vukmanović, o nekim načinima

pristupa umjetničkoj transpoziciji narodne bajke govori Mirjana Drndarski, a o legendi o Vidovu vrelu Stanko Opačić-Čanica. Alija Nametak piše o folkloru Muslimana čapljinske regije, Ljubiša Rajković o motivima života i smrti na timočkim preslicama, a Jovan F. Trifunovski o Stevanu Tanoviću.

U rubrici **Osvrti** dan je portret folklorista Radosava Medenice. Govori se o Medeničinoj monografiji o tvorcima naše narodne epike; zatim o knjizi **Usmene balade Bosne i Hercegovine** Hatidže Krnjević, o ruskim narodnim pjesmama Zemcovskog, o novim zapisima ruskih narodnih pjesama, o knjizi **Rumunjski folklor u Banatu**, o Bogoljubu Petranoviću kao sakupljaču narodnih pjesama, o knjizi **Makedonske narodne pjesme** Ilije Nikolika, o knjizi **Južno-slovensko-mađarske književne veze**, o knjizi narodnih pjesama **Sa gornjeg čardaka**, koje je izabrao Salih Mešić i o knjizi Novaka Kilibarde **Legenda i poezija**. Prikazan je i Četvrti naučni sastanak slavista u Vukove dane i »Glasnik etnografskog muzeja u Beogradu«, knjiga 38.

Na kraju je, uz primjere iz narodnog stvaralaštva o revoluciji i drugu Titu, Jovan Janjić dao **Prilog bibliografiji radova o narodnom stvaralaštvu revolucije i drugu Titu** od 327 naslova, za koju se može reći da nije potpuna.

Ante NAZOR

GLASNIK ZEMALJSKOG MUZEJA BOSNE I HERCEGOVINE U SARAJEVU, Etnologija, Nova serija, sv. XXIX, urednici **RADMILA KAJMAK-OVIĆ**, **VLAJKO PALAVESTRA** i **MARIO PETRIĆ**, Izdavač Zemaljski muzej BiH, Sarajevo 1974, 222 str.

Ovu knjigu »Glasnika« Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine u Sarajevu ispunjavaju četiri rada: prvi je etnološka monografija Radmile Kajmaković o Semberiji — oblasti u NR Bosni i Hercegovini, koja je dosad s et-

nološkog gledišta bila neispitana i neobrađena. Drugi je o skeletnom sistemu gradnje u bosanskom seoskom graditeljstvu Astride Bugarski, s posebnim prikazom gradnje zidova i objekata drvene skeletne konstrukcije. U trećem radu Šefik Bešlagić objašnjava običaj »dvostrukog sahranjivanja« u naših naroda. Povod za to bio je natpis na stečku Miroslava Raškovića u selu Pošćenju kod Šavnika. U četvrtom prilogu Gojko Kraljević prikazuje jedan latinski tekst koji govori o magijskim svojstvima dragulja. Na kraju se nalazi **In memoriam**, dru Matiji Lopcu.

Prvi rad zaprema više od polovine knjige (122 str.). Tu se iznose rezultati povremenog prikupljanja materijala od 1961. i sustavnog terenskog istraživačkog rada na području Semberije od 1967. do 1970. godine. Osnovni je cilj tih istraživanja utvrđivanje glavnih etničkih karakteristika stanovništva Semberije prikupljanjem etnoloških podataka. U tom okviru proučavan je život i narodna kultura stanovništva, porijeklo stanovništva, naselja i arhitektura, narodna privreda, ishrana, nošnja, te društveni život: običaji, vjerovanja i lokalna predanja.

Poslije uvoda, u kojem se navode radovi (Milenka Filipovića i Adama Handžića), koji govore o Semberiji, nižu se poglavlja: **Oblast i ime** (Semberija je plodna ravnica u sjeveroistočnoj Bosni u kutu koji stvaraju Sava i Drina), **Oblast u prošlosti** (naseljena u prethistoriji od eneolitika), **Današnje stanovništvo** (1971. bilo je 7.639 domaćinstava i 30.173 stanovnika, od kojih su navedena sva prezimena), **Naselja** (od 1437, kad se prvi put spominje Bijeljina, do danas, kad ih ima 28), **Kuća i okućnica** (vrste kuća, dijelovi okućnice: dvorište, tor i savza), **Privreda** (bogat poljoprivredna oblast — žitarice i razvijeno svinjogojstvo; prikazana su 3 oruđa za obradu zemlje, sprave za prikupljanje plodova, vrste i nazivi zemljišta, obrada zemlje, voćarstvo, stočarstvo, lov i ribolov, vodenice, pčelarstvo, zanati, trgovina, rad izvan poljoprivrede i domaća radinost), **Nošnja** (do prvoga svjetskog rata, između dva rata i suvremena nošnja), **Ishrana, Narodni običaji** (oko rođenja, ženidbe, smrti, porodična slava, zavjeti, seoska slava, vašari, zimski, proljetni, ljetnji i jesenski praznici, običaji uz poslove

i vjerovanja u natprirodna bića), **Društveni život** (brak, porodica, prezimena, srodnički nazivi, ritualno srodstvo), **Lokalna predanja** (o postanku naselja, o starim narodima, o ličnostima) i **Zaljučak**. Na kraju je dan rječnik manje poznatih riječi, a monografija obiluje ilustrativnim materijalom (karta područja, skica kuće s okućnicom, 52 crteža i 97 fotografija).

Radnja Astride Bugarski **Skeletni sistem gradnje u bosanskom seoskom graditeljstvu** ima dva dijela. U prvom su ova poglavlja: **Uvod**, **Stariji podaci o objektima skeletnih zidova u Bosni**, **Zidno platno drvene skeletne konstrukcije**, **Skeletna zidna konstrukcija**, **Ugrađivanje vegetalnih ispuna** (od dasaka, od planki, od tankih oblica i tanjeg cijepanog drveta, od greda, od kolja, pletera i pruća oblijepljenog zemljom, od zemlje i slame ubačene između pruća, cijepanog kolja ili letava, od kolja prepletenog valjkastim elementima sačinjenim od zemlje i slame, od sitnog kamena ubačenog između pruća, letava ili pletera od pruća, od valjkastih elemenata sačinjenih od drveta, zemlje i slame, od nepečene opeke, opeke i betonskih elemenata, od kamena i siporeksa, od betona, šljakobetona i šljakogipsa). Na kraju se opširno govori o vremenu širenja skeletnog sistema gradnje, karakteristikama skeletnih zidova i objekata s takvim zidovima u predjelima Bosne. Tekst je popraćen s 49 fotografija i 19 crteža.

Osnova rada Šefika Bešlagića **O običaju »dvostrukog sahranjivanja« kod naših naroda** zasniva se na objašnjenju riječi: PERITE iz natpisa na stečku Miroslava Raškovića. Autor utvrđuje »da ta riječ, kao imperativ glagola *prati*, nema nikakvo figurativno značenje, nego da se stvarno odnosi na pranje«, a u tom mu daju za pravo dosadašnja evidentiranja i proučavanja običaja »dvostrukog sahranjivanja«, o čemu autor šire izvještava, priloživši i grafički pregled područja i mjesta u Jugoslaviji gdje je postojao takav običaj. Na kraju Bešlagić govori i o Miroslavu Raškoviću, a onda iznosi hipotezu da taj »stari običaj naših naroda otvaranja grobova, zatim pranja kostiju i njihovog ponovnog sahranjivanja nije bio masovna pojava i da je imao karakter javnog izražavanja lju-

bavi, poštovanja i odanosti prema viđenijim ljudima, odnosno prema uglednijim starješinama porodica».

Gojko Kraljević se u prilogu **Jedan latinski tekst o magijskim svojstvima dragulja** osvrće na drugo izdanje latinske gramatike Tome Babića (**Prima grammaticae institutio pro tyronibus Illyricis accomodata**), koja je tiskana 1745. u Veneciji i u kojoj se nalazi šest stranica teksta posvećenog opisivanju i svojstvima dragoga kamenja. Ti podaci osvjetljavaju porijeklo nekih narodnih vjerovanja koja su se očuvala i do naših dana, npr. da **korallj** može otkriti zdravstveno stanje vlasnika, da **karneol** štiti od uroka i da ne može biti otrovan onaj tko nosi **smaragd**. Autor navodi da ta vjerovanja, koja imaju tisućugodišnju tradiciju, nisu raširena samo u našim krajevima, već i kod drugih naroda. Na kraju je priložen i prijevod teksta s latinskog (preveo autor).

Ante NAZOR

MIRJANA BOGAVAC, ĐURĐICA HUNJAK, LJUBICA TOMIĆ-KOVAČ, BIBLIOGRAFIJA RADOVA O NARODNOJ KNJIŽEVNOSTI (II), Urednik MIDHAT ŠAMIĆ, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Posebna izdanja, knj. XXI, Odjeljenje za književnost i umjetnost, knj. 2, Sarajevo 1974, 232 str.

MIRJANA BOGAVAC, LJUBICA TOMIĆ-KOVAČ, BIBLIOGRAFIJA RADOVA O NARODNOJ KNJIŽEVNOSTI (III), Urednik MIDHAT ŠAMIĆ, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Posebna izdanja, knj. XXV, Odjeljenje za književnost i umjetnost, knj. 3, Sarajevo 1976, 292 str.

ĐURĐICA HUNJAK, BIBLIOGRAFIJA RADOVA O NARODNOJ KNJIŽEVNOSTI (IV), Urednik MIDHAT ŠAMIĆ, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine,

Posebna izdanja, knj. XXXII, Odjeljenje za književnost i umjetnost, knj. 4, Sarajevo 1977, 287 str.

O prvoj knjizi **Bibliografija radova o narodnoj književnosti** prikaz je objavila Maja Bošković-Stulli u godišnjaku »Nardna umjetnost« br. 10. Autorica prikaza opširno se osvrnula na smisao objavljivanja takve vrste »parcijalnih« bibliografija i nedostatke svrstavanja bibliografskih jedinica po tematskim skupinama, na manjkavosti tematskih uputnica, ali i na pozitivnim doprinos u informativnosti i bogatstvu podataka. Do početka 1978. godine objavljene su iduće tri knjige ove biografije, pa je sada krug obuhvaćenih časopisa nešto proširen.

U drugoj knjizi **Bibliografije bibliografijom i kratkim sadržajima radova o usmenoj književnosti u periodici Jugoslavije** obuhvaćeni su ovi časopisi i periodični zbornici: »Brankovo kolo« (Sremski Karlovci, 1895—1914), »Javor« (Novi Sad, 1862—1863; 1874—1892), »Ljubljanski zvon« (Ljubljana, 1881—1941); »Savremenik« (Zagreb, 1906—1940), »Stražilovo« (Novi Sad, 1885—1894), »Školski vjesnik« (Sarajevo, 1894—1914).

U trećoj knjizi **Bibliografije bibliografijom i kratkim sadržajima radova o usmenoj književnosti u periodici Jugoslavije** obuhvaćena su ova periodična izdanja: »Hrvatska prosvjeta« (Zagreb, 1914—1940), »Književni jug« (Zagreb, 1918—1919), »Književni sever« (Subotica, 1925—1941), »Misao« (Beograd, 1919—1933), »Srpski književni glasnik« (Beograd, 1901—1941).

U četvrtoj knjizi obuhvaćeni su ovi časopisi: »Nova Evropa« (Zagreb, 1920—1941), »Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor« (Beograd, 1921—1972).

Takvim je radom obuhvaćeno u cijelosti 26 periodičnih publikacija (13 u I. knjizi i 13 u ostale tri knjige), a vremenski je raspon njihova izlaženja oko 150 godina.

Građa je klasificirana tematski, i to na ovaj način:

1. EPSKO NARODNO PJESNIŠTVO. I. Epske narodne pjesme. II. Narodne pripovijetke, predaje i poslovice. a) pripovijetke, predaje, anegdote, b) poslovice,